

STORTINGET

Innst. 192 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:70 S (2021–2022) og Dokument 8:77 S (2021–2022)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Dagfinn Henrik Olsen, Helge André Njåstad, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om å åpne muligheten for skånsom utbygging av vannkraft i vernede vassdrag og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rauand Ismail, Sofie Marhaug og Birgit Oline Kjerstad om å la vernede vassdrag forbli vernet

Til Stortinget

Bakgrunn

Dokument 8:70 S (2021–2022)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.
2. Stortinget ber regjeringen gjennomgå planer for alle vernede vassdrag og utrede muligheten for skånsom utbygging av kraftproduksjon, med mål om å legge til rette for økt kraftproduksjon og verdiskaping gjennom utbygging av vannkraft.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Dokument 8:77 S (2021–2022)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen i mandatet til den nye energikommisjonen legge til grunn at vernede vassdrag skal forbli vernet.
2. Stortinget ber regjeringen sikre vernede vassdrag et varig, juridisk bindende og sektorovergripende vern og komme tilbake til Stortinget med et lovfor-slag senest i løpet av 2023.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jone Blikra, Mani Hussaini, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Marianne Sivertsen Næss, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Siv Mossleth, Ole André Myhrvold og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, fung. leder Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til de to representantforslagene. Komiteen har besluttet å behandle de to representantforslagene i en felles innstilling.

Komiteen viser til at Stortinget har vernet 390 vassdrag gjennom fire verneplaner og to suppleringer fra 1973 til den avsluttende suppleringen i 2009. I tillegg ble Øystesevassdraget innlemmet som et enkeltvassdrag i 2018. Verneplanene skal beskytte natur- eller landskapsverdier. I Innst. 401 S (2015–2016) understreket Stortinget at kraftutbygging kun kan vurderes i de tilfellene der flomdemping er formålet, og at kraftutbygging over 1 MW i vernede vassdrag skal forelegges Stortinget.

Komiteen anerkjenner at flom utgjør en risiko mange steder for lokalbefolkningen og tidvis gjør stor materiell skade. Klimaendringer vil fremover bidra til mer ekstremvær og flom.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, viser til at naturmangfold og nasjonale laksevassdrag utgjør viktige verdier som må bevares. Mange tiår med utbygging av vannkraft i Norge har gitt en akkumulert kunnskap om lakseforvaltning og skånsomme utbyggingsmetoder som bedre ivaretar naturverdier.

Komiteen viser til at regjeringen har nedsatt en energikommisjon for å se på hvordan Norge i fremtiden kan opprettholde et stort overskudd av fornybar kraft, herunder se på muligheter for å øke fornybar kraftproduksjon.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Stortinget har vernet 390 vassdrag av hensyn til verneverdier som naturmangfold og nasjonale laksevassdrag. Disse verneverdiene må bevares. Disse medlemmer viser også til at mange tiår med utbygging av vannkraft i Norge har gitt en akkumulert kunnskap om lakseforvaltning og skånsomme utbyggingsmetoder som ikke forringer verneverdiene som vernet er ment å beskytte.

Disse medlemmer viser til at Norge må produsere mer fornybar kraft for å klare det grønne skiftet og holde strømpriser for folk og industri på et akseptabelt nivå. Disse medlemmer understreker at flom er et stort problem for lokalbefolkningen i tilknytning til flere vassdrag. Flom vil bli en stadig større utfordring på grunn av klimaendringer. Det har vist seg svært kostbart å sette inn flomsikringstiltak uten at disse gjøres i tilknytning til ny kraftutbygging.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har åpnet for kraftutbygging i vernede vassdrag for flomdemping. Disse medlemmer mener at skånsom utbygging av vannkraft som ikke forringer verneverdiene, bør vurderes nærmere for enkelte vassdrag hvor flom er en utfordring. Disse medlemmer mener at slik utbygging er forenlig med god lakse- og miljøforvaltning og vil kunne gi både ny kraftproduksjon og lokal verdiskaping.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at forslagene om utbygging i vernede vassdrag har møtt sterk motstand fra en samlet miljøbevegelse og skapt et stort folkelig engasjement. Mer enn 10 000 underskrifter mot utbygging av vernede vassdrag ble overrakt regjeringen fra Naturvernforbundet. En rekke natur- og friluftsansjoner, lokalmiljø og enkeltpersoner har opp gjennom årene kjempet lange og tunge kamper for bevaring av naturen og mot kraftutbygging. Det er derfor med stor lettelse at disse medlemmer registrerer at regjeringen i mandatet til energikommisjonen skriver: «Verneplan for vassdrag skal legges til grunn for kommisjonens arbeid.» Med dette slås det igjen klart fast at vernede vassdrag skal forbli vernet, noe klima- og miljøministeren langt på vei bekrefter i en uttalelse i Bergens Tidende den 14. januar 2022, hvor han sier at «vern er vern og at vernevedtakene er alvorlig ment». Disse medlemmer er også positive til at kommisjonen er satt sammen av et bredt utvalg av medlemmer med verdifull kompetanse innen relevante fagområder, inkludert naturvern.

Disse medlemmer viser til at forsøk på omkamper om vernede vassdrag er det motsatt av hva Norge og verden trenger i en tid hvor FN og verdens ledende klimaforskere etterspør mer vern for å løse klima- og naturkrisen, ikke mindre. FN påpeker at naturen er en viktig del av redningen fra klimakrisen, forutsatt at vi redder naturen. Utbygging i vernede vassdrag er etter disse medlemmers syn et feilspor i arbeidet for å dekke energibehovet på en måte som ikke går på bekostning av klima og natur. I forslaget fra representantene fra Fremskrittspartiet tas det til orde for at

«(...) kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn».

I praksis innebærer dette at vernet settes til side, til stor kostnad for natur og dyreliv, men til liten nytte for norsk energiproduksjon. Til NRK den 14. januar sier NVE at potensialet i vernede vassdrag er lite, og at det ikke er det som kommer til å monne. Også olje- og energiministerens påpeker at utbygging i vernede vassdrag ikke vil gi noe stort bidrag til nasjonal kraftoppdekning. Disse medlemmer viser til at det i praksis vil være lite å hente på å lete etter mer kraftproduksjon i vernede vassdrag dersom natur- og verneverdier skal ivaretas. Norge har fortsatt et potensial i opprustning av eksisterende vannkraftanlegg og et stort og uforløst potensial for energisparing.

Disse medlemmer mener det ikke er grunnlag for å gå gjennom vassdragene som nå ligger i verneplanen, for å finne vassdrag som kan åpnes. Det er nettopp

en slik grundig gjennomgang som lå til grunn for at planen ble vedtatt som den er. Disse medlemmer vil understreke at de målene og kriteriene som har blitt lagt til grunn siden den første verneplanen kom med St.prp. nr. 4 (1972–73) står seg godt, særlig med den oppdaterte kunnskapen vi i dag har om naturkrisen vi står oppe i, blant annet understreket av FNs klimapanelts siste delrapport.

Disse medlemmer vil peke på at det allerede er åpnet for å gjøre nødvendig flomsikringsarbeid innenfor gjeldende verneplaner, og at det sann sett ikke er nødvendig å utfordre vernet for å få gjennomført nødvendige tiltak. Stortinget har i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 25 (2015–2016) om energipolitikken mot 2030 forutsatt «at vassdragsvernet i hovedsak skal ligge fast og at kraftutbygging kun kan vurderes i de tilfellene der flomdemping er formålet». Videre har en samlet energi- og miljøkomité i Innst. 401 S (2015–2016), uttalt at

«kraftutbygging over 1 MW i vernede vassdrag skal forelegges Stortinget og kun vurderes i de tilfeller der andre flomdempende tiltak er utprøvd, liv og helse står på spill og verneverdiene ikke vil påvirkes nevneverdig».

Disse medlemmer vil peke på at ekstremværet Gyda, som rammet Midt-Norge i januar 2021, viste at regulerte vassdrag ikke er noen garanti mot flomskader. I Surnadal, et av de hardest flomrammede dalførene, er vassdraget kraftig regulert, men det kom så store mengder vann at det ikke monnet som et effektivt flomvern. Dette understreker alvoret i klimaendringene. Det er en kommunal oppgave å sørge for at flom hensyntas i arealplanlegging, og NVE har det statlige ansvaret for forebygging av flomskader. Flomsikring og vurdering av flomdempende tiltak er med andre ord ikke en oppgave som skal eller bør overlates til kraftselskapene.

Disse medlemmer viser til at to tredjedeler av alle vassdrag i Norge er bygd ut og regulert for kraftproduksjon. I følge WWF er hele 325 av de rødlistede artene i Norge knyttet til vassdragsnatur, 26 elver har mistet laksen som følge av kraftregulering, og i mange flere er de lokalt genetisk tilpassede laksestammene på et kritisk lavt nivå. De 390 vassdragene som er vernet, er plukket ut etter grundige prosesser og representerer et utvalg av vassdrag med ulik størrelse, naturtype og plassering, slik at vernet skal gi et representativt utvalg av landskap og viktige nasjonale naturverdier. Norsk vassdragsnatur er unik i Europa, og Norge har derfor et stort ansvar for å ta vare på denne.

Disse medlemmer vil peke på at det er et reelt behov for mer fornybar energi fremover. Norges største potensial for økt energiproduksjon på land ligger i stor satsing på energisparing og effektivisering av energibruk, opprustning av eksisterende vannkraftanlegg, solkraft og jordvarme. Så lenge det er mye energi å hente på

slike tiltak, bør det være helt uaktuelt å utfordre noen av de vernede vassdragene. I tillegg er det en mengde godkjente utbygginger som fremdeles ikke er realisert.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne merker seg at daværende olje- og energiministeren i sitt tilsvarende energi- og miljøkomiteen sier at hun ikke kan se at det er behov for sterkere juridisk forankring av vassdragsvernet. Disse medlemmer mener at den siste tidens utspill og forslag om å utfordre vernet viser at det er et tydelig behov for å sikre at vernet av vassdragene forankres direkte i loven, slik at Stortinget vil måtte endre loven for å kunne foreta ny kraftutbygging.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre vernede vassdrag et varig, juridisk bindende og sektorovergripende vern og komme tilbake til Stortinget med et lovforslag senest i løpet av 2023.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Norge, ifølge Statnett, kan gå mot et kraftunderskudd omkring 2026. Blant de virkemidler som kan øke kraftoverskuddet på kort sikt, før havvind er utbygd nærmere 2030, er mer vindkraft på land og mer vannkraft. I 2021 ble den største nye vannkraftkapasiteten på 30 år satt i drift, og regjeringen Solberg har gitt ytterligere insentiver til mer oppgradering av vannkraft ved at slike investeringer fra 2021 kan avskrives allerede fra første år. Oppgradering av eksisterende vannkraft vil bidra til å øke kraftoverskuddet frem mot 2030, men vil ikke være nok. Både mer vindkraft på land der hvor det er lokal aksept, og vannkraft i kombinasjon med flomdemping, forblir viktige tiltak å vurdere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til begrunnelsen i Representantforslag 8:70 S (2021–2022) og vil gjenta at tilgang på rimelig kraft historisk har vært et viktig gode for norske husholdninger, bedrifter og kraftkrevende industri over hele landet.

Disse medlemmer viser til at situasjonen i Sør-Norge siden andre halvdel av 2021 med rekordhøye strømpriser kombinert med betydelig usikkerhet om den fremtidige kraftsituasjonen tvinger frem behovet for at det nå legges til rette for utbygging av ny kraftproduksjon, hvor vannkraft bør være en viktig del av det.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at

man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.»

Disse medlemmer viser til at det i dag er tillatt med skånsomme småkraftutbygginger i vernede vassdrag der hvor utbyggingen ikke svekker verneverdiene. Det er satt en grense på 1 megawatt installert effekt for denne typen utbygginger. Denne grensen bør fjernes, slik at kraftverket tilpasses det naturinngrepet som konsesjonsmyndigheten finner forsvarlig.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fjerne grensen på 1 megawatt installert effekt for småkraftutbygginger i vernede vassdrag der kraftverket tilpasses forsvarlige naturinngrep.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at grensen på 1 MW for småkraft i vernede vassdrag i sin tid innebar en liberalisering av vassdragsvernet. Den har likevel sørget for at småkraftutbyggingen ikke har blitt for omfattende, og sørget for å ivareta verneverdiene. Også mindre utbygginger og installasjoner kan gjøre stor skade. Disse medlemmer ønsker ikke til å legge til rette for utbygginger som truer verneverdiene.

Disse medlemmer mener at terskelen for å røre vernet er og skal være høy. Kraftverkenes innsats bør heller rettes inn mot å få på plass ny miljødesign og laksetrapper og å gjennomføre vilkårsrevisjoner i tråd med vanddirektivet i kraftverk der en historisk har tatt lite hensyn til livet i elva.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at vernede vassdrag ivaretas gjennom bestemmelser i vannressursloven (kapittel 5), naturmangfoldloven og bindende planer etter plan- og bygningsloven.

Dette medlem viser til at vassdragsvernet i utgangspunktet innebærer at hele nedbørsfeltet i vassdraget er vernet mot vannkraftutbygging. For å kunne ta vare på verneverdiene også ved andre typer inngrep enn vannkraftutbygging er det utarbeidet rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag. Retningslinjene gjelder for et vassdragsbelte som omfatter hovedelver, sidebekker, sjøer og tjern, og for et område på inntil 100 meter fra disse. Retningslinjene gjelder også for andre deler av nedbørsfeltet der det er dokumenterte verneverdier.

Dette medlem viser til at retningslinjene er førende for kommuner, fylker og statlige myndigheter, og at de skal ligge til grunn for planlegging etter plan- og bygningsloven og tas hensyn til ved vurdering av enkelt saker for øvrig. Dette medlem mener gjeldende lovverk innebærer et tilstrekkelig juridisk grunnlag for

vern av de vernede vassdragene. I stedet for å sette i gang et omfattende lovarbeid for å sette nye rammer for det eksisterende vassdragsvernet, mener dette medlem det heller bør settes i gang et arbeid med en ny supplerende verneplan for å verne flere verneverdige vassdrag i Norge.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre vernede vassdrag et varig, juridisk bindende og sektorovergripende vern og komme tilbake til Stortinget med et lovforslag senest i løpet av 2023.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fjerne grensen på 1 megawatt installert effekt for småkraftutbygginger i vernede vassdrag der kraftverket tilpasses forsvarlige naturinngrep.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding II fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding III fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Dokument 8:70 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Dagfinn Henrik Olsen, Helge André Njåstad, Terje Hal-

Iceland og Marius Arion Nilsen om å åpne muligheten for skånsom utbygging av vannkraft i vernede vassdrag – vedtas ikke.

II

Dokument 8:77 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rauand Ismail, Sofie

Marhaug og Birgit Oline Kjerstad om å la vernede vassdrag forbli vernet – punkt 1 – vedlegges protokollen.

III

Dokument 8:77 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rauand Ismail, Sofie Marhaug og Birgit Oline Kjerstad om å la vernede vassdrag forbli vernet – punkt 2 – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 10. mars 2022

Une Bastholm

fung. leder

Bård Ludvig Thorheim

ordfører

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1963-

26.1.2022

Representantforslag 70 S (2021-2022) om å åpne muligheten for skånsom utbygging av vannkraft i vernede vassdrag

Jeg viser til brev fra Stortinget av 18. januar vedlagt representantforslag 70 S (2021-2022) fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Dagfinn Henrik Olsen, Helge André Njåstad, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.*
- 2. Stortinget ber regjeringen gjennomgå planer for alle vernede vassdrag og utrede muligheten for skånsom utbygging av kraftproduksjon, med mål om å legge til rette for økt kraftproduksjon og verdiskaping gjennom utbygging av vannkraft.*

De siste 20 årene er det bygget 13 TWh ny vannkraftproduksjon i Norge, jf. NVEs "Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2021-2040". I tillegg har de eksisterende vannkraftverkene fått økt produksjon på grunn av at tilsiget har økt. I analysen legger NVE til grunn at vannkraftproduksjonen vil øke med om lag 11 TWh fram mot 2040. Nesten halvparten av dette er basert på de vannkraftprosjektene som NVE kjenner til gjennom konsesjonsbehandling og tidligere kartlegginger. Disse inkluderer både nye kraftverk og større utvidelsesprosjekter.

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 25 (2015-2016) om energipolitikken mot 2030, jf. Innst. 401 S (2015-2016), sluttet Stortinget seg til at vassdragsvernet i hovedsak skal ligge fast og at kraftutbygging kun kan vurderes i de tilfellene der flomdemping er formålet. En samlet energi- og miljøkomite uttalte at *"kraftutbygging over 1 MW i vernede vassdrag skal*

forelegges Stortinget og kun vurderes i de tilfeller der andre flomdempende tiltak er utprøvd, liv og helse står på spill og verneverdiene ikke vil påvirkes nevneverdig".

Stortinget har vernet 390 vassdrag gjennom fire verneplaner og to suppleringer fra 1973 til den avsluttende suppleringen i 2009. I tillegg ble Øystesevassdraget innlemmet som et enkeltvassdrag i 2018. Vassdragsvernet er også forankret i vannressursloven. Ifølge loven kan det ikke foretas kraftutbygging i strid med Stortingets vedtak. Forvaltningen kan ikke ta saker om utbygging til behandling uten at Stortinget har åpnet for det i hvert enkelt tilfelle.

Jeg forholder meg til det Stortinget har forutsatt, og at det kun kan være aktuelt å åpne for konsesjonsbehandling av vannkraftprosjekter der flomsikring er hovedformålet. Dette vil slik jeg ser det ikke gi noe stort bidrag til nasjonal kraftoppdekning, særlig når det også er forutsatt at verneverdiene ikke skal påvirkes nevneverdig.

Å legge til rette for økt produksjon av kraft i vernede vassdrag slik representantene foreslår, vil være et markant brudd med den politikken som skiftende regjeringer har ført i flere tiår. Foruten å åpne for vannkraft generelt, følger det av representantforslaget at forutsetningen om *at verneverdiene ikke skal påvirkes nevneverdig* lempes på. I stedet foreslås at det kan legges til rette for utbygging som ikke går *på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn*. Dette vil etter mitt syn innebære en uthuling av vernet. I dag er det en vesensforskjell mellom det som kan aksepteres i vernede vassdrag og det som kan aksepteres utenfor.

Selv om representantene peker på at utvikling av ny teknologi vil gi mer skånsomme utbygginger, vil ny vannkraft også i dag medføre miljøulemper. Det kan, selv med avbøtende tiltak og ny teknologi, handle om tørrelgging av reguleringssoner, redusert vannføring på elvestrekninger, landskapsmessige virkninger og konsekvenser for biologisk mangfold. Dette vil sjelden være forenlig med at verneverdiene ikke skal påvirkes nevneverdig. Det vil derfor være få realistiske, store utbygginger i vernede vassdrag. Jeg kan derfor ikke se at det er hensiktsmessig å sette i gang et svært omfattende arbeid med *å gjennomgå planer for alle vernede vassdrag og utrede mulighetene for skånsom utbygging* slik representantene foreslår.

Verneplanene omfatter ulike vassdrag som samlet sett utgjør et representativt utsnitt av norsk vassdragsnatur. De fleste er vernet fordi de har særlige natur- eller landskapsverdier. Noen vassdrag er vernet fordi de er typiske for sine landsdeler. Det er i tillegg viktig å bevare noen helhetlige vassdrag, der vernet strekker seg fra fjell til fjord. Felles for de vernede vassdragene er at de har noen særlig store miljøkvaliteter. Flere av vassdragene er i tillegg til vassdragsvernet vernet etter naturmangfoldloven eller er utpekt som nasjonale laksevassdrag.

Jeg mener vi må ta vare på de viktige verneverdiene i vassdragsnaturen vår, og legger til grunn at det reelle potensialet for lønnsom kraftproduksjon i vernede vassdrag er beskjedent. Jeg mener vi derfor bør konsentrere innsatsen om å finne gode prosjekter utenom de

vernede vassdragene. Samtidig mener jeg det kan være gode grunner til å se på tilfellene der flomdemping er et viktig formål.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1963-

4.2.2022

Representantforslag 77 S (2021-2022) om å la vernede vassdrag forbli vernet

Jeg viser til brev av 25. januar vedlagt representantforslag 77 S (2021-2022) fra stortingsrepresentantene Rauand Ismail, Sofie Marhaug og Birgit Oline Kjerstad. Representantene fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen i mandatet til den nye energikommisjonen legge til grunn at vernede vassdrag skal forbli vernet.
2. Stortinget ber regjeringen sikre vernede vassdrag et varig, juridisk bindende og sektorovergripende vern og komme tilbake til Stortinget med et lovforslag senest i løpet av 2023.

Stortinget har vernet 390 vassdrag gjennom fire verneplaner og to suppleringer fra 1973 til den avsluttende suppleringen i 2009. I tillegg ble Øystesevassdraget innlemmet som et enkeltvassdrag i 2018. Vassdragsvernet er også forankret i vannressursloven. Ifølge loven kan det ikke foretas kraftutbygging i strid med Stortingets vedtak. Forvaltningen kan ikke ta saker om utbygging til konsesjonsbehandling uten at Stortinget har åpnet for det i hvert enkelt tilfelle.

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 25 (2015-2016) om energipolitikken mot 2030, jf. Innst. 401 S (2015-2016), sluttet Stortinget seg til at vassdragsvernet i hovedsak skal ligge fast og at kraftutbygging kun kan vurderes i de tilfellene der flomdemping er formålet. En samlet energi- og miljøkomite uttalte at *"kraftutbygging over 1 MW i vernede vassdrag skal forelegges Stortinget og kun vurderes i de tilfeller der andre flomdempende tiltak er utprøvd, liv og helse står på spill og verneverdiene ikke vil påvirkes nevneverdig"*.

Jeg forholder meg til det Stortinget har forutsatt, og at det kun kan være aktuelt å åpne for konsesjonsbehandling av vannkraftprosjekter der flomsikring er hovedformålet. Dette vil slik jeg ser det ikke gi noe stort bidrag til nasjonal kraftoppdekning, særlig når det er forutsatt at verneverdiene ikke skal påvirkes nevneverdig.

Verneplanene omfatter ulike vassdrag som samlet sett utgjør et representativt utsnitt av norsk vassdragsnatur. De fleste er vernet fordi de har særlige natur- eller landskapsverdier. Noen vassdrag er vernet fordi de er typiske for sine landsdeler. Det er i tillegg viktig å bevare noen helhetlige vassdrag, der vernet strekker seg fra fjell til fjord. Felles for de vernede vassdragene er at de har noen særlig store miljøkvaliteter. Flere av vassdragene er i tillegg til vassdragsvernet vernet etter naturmangfoldloven eller er utpekt som nasjonale laksevassdrag.

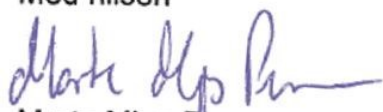
Jeg vil påpeke at vernet ikke utelukkende retter seg mot kraftutbygging. Loven setter også strenge regler for hva som kan tillates av andre vassdragstiltak, der hensynet til verneverdiene skal veie tungt. Vernet er ikke begrenset til inngrep i vassdraget, men gjelder for hele nedbørfeltet med mindre noe annet følger av vernevedtaket. For inngrep utenfor vassdraget som behandles etter annet lovverk, for eksempel etter plan- og bygningsloven, er det derfor utarbeidet rikspolitiske retningslinjer for å sikre at verneverdiene beskyttes også mot andre inngrep. Jeg mener derfor at regelverket er sektorovergripende.

Det er riktig som forslagsstillerne påpeker, at Stortingets plenarvedtak om vern kan endres ved et nytt plenarvedtak. Det er det systemet tidligere Storting har valgt, både for verneprosessen og gjennom forankringen i lovverket. Etter mitt skjønn har denne ordningen stått seg bra. At vernet utfordres fra tid til annen er naturlig, men jeg mener det er viktig å holde fast ved hovedregelen om at verneplanene skal ligge fast. Jeg er enig med forslagstillerne i at Norge har en unik vassdragsnatur, og at hensynet til økosystem og FNs bærekraftsmål forplikter.

Regjeringen arbeider nå med mandatet for en energikommisjon for å kartlegge energibehovene og foreslå økt energiproduksjon. Jeg vil komme tilbake til mandatet for og sammensetningen av energikommisjonen.

Bestemmelser i vannressursloven, naturmangfoldloven og bindende planer etter plan- og bygningsloven sikrer ivaretagelse av verneverdiene til norske vassdrag. Det er også utarbeidet rikspolitiske retningslinjer som begrenser både kommuner og sektormyndigheter, når det gjelder hva som kan tillates i vernede vassdrag. Jeg kan ikke se at det er behov for sterkere juridisk forankring av vassdragsvernet.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen

